

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-263-0-11>

**CONSTITUTIONAL AND LEGAL SUPPORT
FOR THE DEVELOPMENT OF MEDIATION IN UKRAINE**

**КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ
МЕДІАЦІЇ В УКРАЇНІ**

Derkach V. V.

*Master of Law, Postgraduate Student at
the Department of Constitutional
Administrative and Financial Rights
Academy of Labour,
Social Relations and Tourism
Kyiv, Ukraine*

Деркач В. В.

*магістр права, аспірант кафедри
конституційного,
адміністративного
та фінансового права
Академія праці, соціальних відносин
і туризму
м. Київ, Україна*

15.12.2021 набрав чинності Закон України «Про медіацію», (далі – Закон) який вперше в державі визначив правові засади та порядок проведення медіації як позасудової процедури врегулювання конфлікту (спору), принципи медіації, статус медіатора, вимоги до його підготовки та інші питання, пов’язані з цією процедурою [3; 51].

Медіація це позасудова добровільна, конфіденційна, структурована процедура, під час якої сторони за допомогою медіатора (медіаторів) намагаються запобігти виникненню або врегулювати конфлікт (спір) шляхом переговорів. Правилами проведення медіації є порядок та методика проведення медіації, права та обов’язки учасників медіації, визначені договором про проведення медіації або затверджені суб’єктом, що забезпечує проведення медіації, відповідно до вимог цього Закону

Відповідно до ст. 2 Закону, законодавство про медіацію ґрунтується на Конституції України і складається з цього Закону та інших нормативно-правових актів. Якщо міжнародними договорами, згода на обов’язковість яких надана Верховною Радою України, передбачені інші правила, ніж ті, що встановлені цим Законом, застосовуються правила міжнародних договорів України.

Конституційно-правове забезпечення розвитку медіації закріплене багатьох конституційних нормах Основного Закону України.

Так у ст. 21 Конституції України зазначено: « Усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах» [1; 141]. Зазначена норма прямої дії

прямо кореспондується з статтею 4 Закону «Принципи медіації», яка встановила принцип рівності прав сторін медіації як під час самої медіації, так і на стадії підготовки до медіації. Крім того, згідно з частиною 5 статті 8 Закону, медіація проводиться на засадах рівності сторін. Сторонам медіації має бути надано рівні можливості під час проведення медіації. Зобов'язання медіатора повинні бути однаковими стосовно всіх сторін медіації.

Відповідно до ч. 1 статті 19 Конституції України, правовий порядок в Україні ґрунтується на засадах, відповідно до яких ніхто не може бути примушеним робити те, що не передбачено законодавством.

Стаття 5 Закону абсолютно не суперечить вищезгаданим нормам

Основного Закону, оскільки визначає, що участь у медіації є добровільним волевиявленням учасників медіації. Ніхто не може бути примушений до врегулювання конфлікту (спору) шляхом проведення медіації. Сторони медіації та медіатор можуть у будь-який момент відмовитися від участі в медіації.

Згідно зі статтею 23 Конституції України, кожна людина має право на вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права і свободи інших людей. Дана норма втілена в частині 3 статті 3 Закону, в якій заборонено медіацію у конфліктах (спорах), що впливають чи можуть вплинути на права і законні інтереси третіх осіб, які не є учасниками цієї медіації. Відповідно до частини 3 статті 21 Закону, угода за результатами медіації не повинна містити положень, що порушують права та інтереси інших осіб, інтереси держави або суспільні інтереси.

Стаття 52 Конституції України встановила конституційний принцип рівності дітей у своїх правах незалежно від походження, а також від того, народжені вони у шлюбі чи поза ним.

Згідно з статтею 3 Конвенції про права дитини, в усіх діях щодо дітей, незалежно від того, здійснюються вони державними чи приватними установами, що займаються питаннями соціального забезпечення, судами, адміністративними чи законодавчими органами, першочергова увага приділяється якнайкращому забезпеченню інтересів дитини [2].

Стаття 8 Закону надала безперешкодний доступ дітям до медіації. Законодавець зазначив, якщо стороною медіації є неповнолітня особа, вона приймає рішення з дотриманням вимог законодавства з урахуванням обсягу її дієздатності.

Конституційна норма охорони конфіденційної інформації, відповідно до вимог статті 32 Конституції України, закріпила, що не допускається збирання, зберігання, використання та поширення

конфіденційної інформації про особу, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини. Стаття 6 Закону в суворій відповідності до вищезазначених вимог Конституції України, повністю присвячена правовому режиму дотримання конфіденційності в медіації. Вперше в українському законодавстві з'явилася норма заборони допиту медіатора як свідка у справі (провадженні) щодо інформації, яка стала йому відома під час підготовки до медіації та проведення медіації.

На думку Мазаракі Н.А., впровадження інституту медіації в Україні змістовно пов'язує сучасний розвиток правової системи України з європейськими правовими системами, цінностями та пріоритетами розвитку сучасного цивілізованого світу. При цьому медіація представляє собою альтернативний спосіб вирішення спорів, що з одного боку відображає високий рівень розвитку правової культури суспільства, а з іншого дозволяє сторонам обрати найефективніший і прийнятний для них варіант спору в основі фундаментальних принципів права, які відображають визначні цінності суспільного розвитку, такі, як добросовісність, розумність, справедливість, що є одночасно з цим основою для реалізації принципу верховенства права в Україні [4; 3].

Література:

1. Конституція України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141
2. Конвенція про права дитини 20 листопада 1989 року https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text
3. Закон України «Про медіацію» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2022, № 7, ст.51
4. Мазаракі Н.А. «Теоретико-правові засади запровадження медіації в Україні» дис. ... доктора. юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2019. 484 с.